

Wandeling Westereng en omgeving

De wandeling voert langs het Vijverpark, door het voormalige Bos van Bouvy, door het St. Jozefpark, langs de St. Jozefkerk en tenslotte door de Verzetsliedenbuurt.

De lengte bedraagt ongeveer 3 km. Geschatte tijdsduur: 2 uur.

Intro

Behalve de oude dorpskerk rond de Brink behoorde het hele gebied ten oosten van de spoorlijn en ten zuiden van de Huizerweg tot 1902 bij Hilversum. In dat jaar werd het bij Bussum gevoegd. Bussum had de uitbreiding hard nodig omdat het vrijwel helemaal was volgebouwd. In de daaropvolgende decennia werd het gebied ten westen en ten oosten van de Laarderweg tot aan de Hamerstraat bebouwd, in het bijzonder met een aantal sociale woningbouwprojecten. Na de oorlog volgde het gebied ten zuiden van de Ceintuurbaan, die overigens pas in 1953 werd aangelegd. Het gebied ten zuiden van de Huizerweg hoorde tot de Naarder en Bussumer Eng, ofwel tot het boerenland rond Naarden en Bussum. Boeren (en ook burgers) hadden daar hun landjes. Er lagen ook nog stukjes bos en hei. Nadat het gebied tot aan de Ceintuurbaan was volgebouwd resteerde wat we nu de Wester- en de Oostereng noemen.

Figuur 1

Aanvankelijk was het de bedoeling om van dat gebied een soort villapark te maken – het was zeker niet de bedoeling dat daar een arbeiderswijk zou komen. De demografische ontwikkelingen lieten van die plannen weinig heel. Na de oorlog was er een schreeuwend tekort aan goedkope woningen. Dat tekort zou tot ver in de jaren 70 aanhouden. Met name de Westereng werd daarom na de oorlog in hoog tempo volgebouwd met arbeiders- en middenstandswoningen.

Start: Parkeerterrein achter de Dekamarkt. Ingang aan de Korte Heul.

1. We lopen omhoog naar het viaduct.

Rechts passeren we het restant van het parkje dat hier vroeger was, met de Burgemeester De Bordesbank. Het parkje is aangelegd tegelijk met het viaduct, in 1929. Een paar jaar later werd bij het 12,5 jarig ambtsjubileum van de burgemeester de De Bordesbank er aan toegevoegd. Er was toen nog geen vijver. Die werd in 1940 uitgegraven (tot 10 m diep) om met het zand de haven van Bussum en de Bussumervaart tot aan de Brediusweg te dempen. Aanvankelijk bleef het gewoon een diep (zand)gat.

Figuur 2 Parkje met De Bordesbank, 1938

2. **Bovenaan rechtsaf**, let op het verkeer!

Links in de richting van Hilversum de Watertoren uit 1898.

Tegenover de Watertoren de Fransche Kampheide waar tot 1934 een woonwagencamp was.

Op de voorgrond Station Bussum-Zuid uit 1966. Het viaduct is gebouwd in 1929. Daarvóór stak de Brinklaan honderd meter naar het noorden het spoor over. Het terrein was toen vlak.

Langs het spoor stond van 1899 tot 1971 de Koningin Wilhelminaschool, daar neergezet als blikvanger voor passerende treinreizigers, een soort reclamespot voor Bussum.

Het gebied achter de school was onbebouwd. Het behoorde bij de villa van de familie Bouvy aan de Singel, nr 6. Dat gebied liep aanvankelijk van de Singel tot aan wat nu de Dennen is en van de Brinklaan tot aan de Laarderweg. In het midden ligt nog steeds een verhoging, restant van een stuwwal uit de voorlaatste ijstijd.

Figuur 5 Bos van Bouvy in de jaren 50

Figuur 3 Viaduct net na de aanleg, 1929

Figuur 4 Viaduct in 1968

In de loop der tijd zijn er steeds stukken afgeknabbeld ten behoeve van woningbouw. Dat begon al in 1914, toen het St. Jozefpark werd gebouwd.

In 1965 volgde de strook lang de Ceintuurbaan, voor de bouw van 4 woningwetflats en het bejaardenhuis St. Antoniushove. Dat laatste is in 1995 gesloopt en vervangen voor het woonwijkje dat er nu ligt. Antoniushof is naar de andere kant van de weg verplaatst.

3. **Langs de Brinklaan naar beneden lopen.**

Aan de voet van de huidige heuvel, op de plaats van de vijver, lag vroeger Werk III, een aarden verschansing die deel uitmaakte van het offensief voor Naarden. Daarvan resteert nu alleen nog Werk IV achter Spant! Het Vijverpark is ontstaan in 1956, als opvulling van het gat dat in 1940 was achtergelaten. Begin jaren 60 verdronken er maar liefst 3 kinderen in de vijver, waarna de gemeente er een hek omheen zette.

4. **We lopen achter de eerste flat langs het Bos van Bouvy in, door de Larix.**

Dit gebiedje was het volgende stuk dat in 1966/67 van Bouvy werd afgenomen voor (sociale) woningbouw). Er bleef toen een nog altijd zeer royale tuin over, die 10 jaar geleden is verkaveld en waarop nu 5 villa's/bungalows staan.

5. **We lopen de Larix af** en passeren een speeltuintje met opschrift Bos van Bouvy.
Linksaf de Dennen in.
Links nog een stukje stuwwal.

Figuur 6 Speeltuintje Bos van Bouvy

6. **Na 100 m linksaf de Peppels in.**
Na 200 m rechts tussen de huizen door naar de Laarderweg.

We lopen hier door het St. Jozefpark uit 1914.

De huizen hebben een plattegrond van ongeveer 50 m², met een even grote verdieping onder een aflopend dak. Voor toenmalige begrippen waren

dit riante arbeidershuizen, waar overigens vaak met grote gezinnen in werd gewoond.

Figuur 7 De peppels

Opdrachtgever was de Katholieke Woningbouwvereniging St. Jozef.

Sint Jozef, zelf timmerman, was de patroonheilige van de katholieke handwerkslieden.

Architect was de G.J. Vos uit Bussum, die heel veel in Bussum gebouwd heeft, onder andere het woningbouwproject aan de Oosterpad uit 1923 (voor de protestant-christelijke woningbouwvereniging), maar ook kapitale villa's, zoals Villa Amalia aan het begin van de Meerweg.

Even verderop aan de rechterkant van de weg een ander project van St. Jozef, de Koopweg uit 1918.

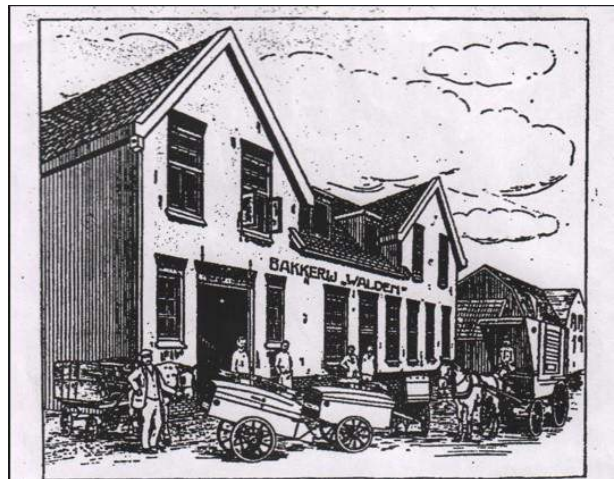
7. **Op de Laarderweg rechtsaf, richting Ceintuurbaan.**

Aan de linkerkant van de weg passeren we de Bijlstraat, de Hamerstraat en de Spijkerstraat.

De Bijlstraat en de Hamerstraat zijn vanaf het begin van de vorige eeuw bebouwd geraakt. Kleine projecten van een of enkele huizen in een grote variatie van stijlen.

In 1907 betrokken de bakkers van de kolonie Walden enkele percelen (9-11-13) in de Hamerstraat.

De Spijkerstraat is rond 1935 gebouwd, en eind jaren 70 geheel gerenoveerd.

Figuur 8 Bakkerij Walden aan de Hamerstraat

8. **Aan het eind van de weg oversteken naar de St. Jozefkerk uit 1953**

De laatste rooms-katholieke kerk van Bussum, bedoeld om de bevolking van Bussum Zuid te bedienen. Architect H. van Putten.

Figuur 9 St. Jozefkerk

Ook de huizen om de kerk heen werden toen gebouwd.

Achter de kerk werd een school gebouwd, of liever 2 scholen: de St. Jozefschool voor jongens en de St Bernadetteschool voor meisjes.

In 1961 werd het onderscheid opgeheven en kwam er een gemengde school. Toen in 1967 ook de Fatima-kleuterschool erbij kwam, werd het de Fatima/Jozefschool.

Onlangs is de kerk overgenomen door de Koptisch Orthodoxe kerk in Nederland, ze heet nu de

Heilige Maria en Sint Verenakerk. De kerk is een gemeentelijk monument.

9. We lopen langs de Ceintuurbaan tot aan de Sint Janslaan.

De flats links en rechts zijn in 1954 gebouwd.

De Sint Janslaan is een oude weg die (net als de Laarderweg) over de heide naar Sint Janskerkhof in Laren voerde. Verderop heette die weg (eigenlijk niet meer dan een zandpad) de Doodweg, omdat de Bussumse katholieken tot in de negentiende eeuw via die route hun doden in Laren gingen begraven. Er was destijds geen katholieke begraafplaats in Bussum.

10. We steken we de Ceintuurbaan over naar de Tijmen Hurmanlaan.

Hier komen we in de Verzetsliedenbuurt, negen straten die tussen 1948 en 1950 zijn aangelegd en die vernoemd zijn naar Bussumse verzetslieden uit de voorbije oorlog.

De wijk ademt in alles de sfeer van de wederopbouw.

Er was gebrek aan van alles, zeker ook aan bouwmaterialen. De nationale overheid voerde een streng beleid ten aanzien van de verdeling van bouwmaterialen. Burgemeesters en

wethouders uit heel Nederland probeerden een zo groot mogelijk deel van de buit binnen te halen om de jonge gezinnen te kunnen huisvesten – het is de tijd van de babyboom. In grotere huizen werden woningzoekenden zonder pardon ingekwartierd.

De huizen en de straten hier zijn simpel, eenvormig en fantasieloos, de percelen zijn relatief klein. Alles gericht op veel en goedkoop.

In 1950 lanceerde wethouder Bouma zelfs de zogenoemde Bouma-woningen: een plan voor meer dan 300 huizen tussen de Hurmanlaan en de De Ruyterlaan.

Figuur 10 Begin van de Hurmanlaan

Figuur 11 Boumawoningen aan de De Ruyterlaan

Deze huizen werden goedkoop gebouwd doordat de verdiepingshoogte lager was dan gebruikelijk, wat in totaal 10 lagen baksteen uitspaarde.

De plafonds waren van hardboard en de huizen waren twee aan twee gespiegeld, zodat er per blokje van twee maar één toevoer van gas, water en elektriciteit nodig was.

We zien ze hier aan de linkerkant van de straat.

11. Linksaf de Cornelis van den Berg straat in.

Hier zien we mooi het verschil met nu: op de plaats van de voormalige Ambachtschool, die in 2004 is afgebroken, staat nu een nieuw woonwijkje van witte huizen, gebouwd in 2006.

12. Rechtsaf de Kemperstraat in.

Ook hier staan Bouma-woningen.

Links passeren we de Geuzenhof, genoemd naar een Bussumse verzetsgroep.

Aan het einde van de straat zien we een rij zogenoemde Airey-woningen uit 1950, genoemd naar de uitvinder van het procedé. Het was destijds een van de eerste voorbeelden van prefab-bouwen. Ze werden in no time in elkaar gezet en bestaan uit vooraf in de fabriek gebouwde betonnen elementen. Standaardmaten en standaardplattegronden. Er zijn in Nederland zo'n 5000 eengezins woningen van dit type gebouwd. In het Gooi zijn dit de enige voorbeelden. Daarom is het ensemble een gemeentelijk monument. In 2010 zijn ze zorgvuldig gerestaureerd en geïsoleerd.

Figuur 12 Aireywoningen aan de Bottemastraat

13. Rechtsaf de Bottemastraat in en direct links en weer rechts naar het Prinses Margrietplantsoen.

Links op de hoek van Hurmanlaan stond vanaf 1953 de Timotheüschool, een (protestantse) School met den Bijbel. In 1967 werd de school omgedoopt in De Wegwijzer. In 1987 gesloten en afgebroken en vervangen door 2 kleine appartementengebouwen.

Figuur 13 Prinses Margrietplantsoen

14. Doorlopen tot Prinses Margrietplantsoen, daar rechtsaf.

Deze huizen zijn gebouwd in 1953. Bijzonder was dat het koopwoningen waren.

Figuur 14 De houten huisjes van de Kaap, 1932

reputatie aan over. De 29 huisjes zaten vol vlooiën en werden in brand gestoken.

Daarna werd er een woonwagenkamp ingericht voor de woonwagenbewoners van de Fransche Kampheide, die in 1934 hiernaartoe verhuisden. In 1951 werd ook dat kampje (17 wagens) opgeheven en verplaatst naar de huidige locatie aan de Zanderijweg.

Figuur 15 Woonwagenkamp aan de Laarderweg, 1934

Aan het eind van het plantsoen, op de plek van het flatgebouw met de Lidl, was voorheen de ingang van een terrein met houten noodwoningen, dat dateerde uit 1918. Dat buurtschapje, de Kaap geheten, lag ver buiten de bebouwde kom van Bussum aan de Laarderweg. De bestrating van de Laarderweg hield destijds op bij de Hamerstraat. Het buurtje verloederde echter en in 1932 werden de bewoners geherhuisvest in het Eendrachtspark en in de Spijkerstraat. Met name die laatste straat hield daar een bedenkelijke

15. Rechtsaf de Laarderweg in en meteen weer rechts de Ruysstraat in en vervolgens links de Fokke Bleekerstraat in.

We zijn nu midden in de verzetsliedenbuurt. Aan het einde van de straat, op de hoek met de Versteeghstraat is in 2021 op initiatief van de HKB een plaquette aan de muur bevestigd die informatie geeft over degenen die in deze buurt vernoemd zijn. Op 4 mei 2023, is daar nog een informatiebord aan toegevoegd met de portretten en korte beschrijvingen van deze verzetslieden en een QRcode¹ waarmee u naar onze website gaat om nog meer informatie omtrent deze verzetsmensen te lezen. De huizen aan de noordzijde van de Versteeghstaat zijn al in 1942 gebouwd. De straat heette toen nog de Engweg.

Figuur 16 De Versteeghstraat in 1942 (Engweg)

16. Linksaf de Versteeghstraat in naar de Laarderweg. Door de passage naast de Dekamarkt terug naar het parkeerterrein waar de wandeling eindigt.

¹ De informatie die u krijgt via de QRcode kunt u ook hier lezen: [QR Verzetsmensen \(historischekringbussum.nl\)](https://www.historischekringbussum.nl)